

Nr 5

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten, i vad motionerna hänvisats till jordbruksutskottet.

I två inom riksdagen väckta likalydande motioner, nämligen I: 291 av herr *Mannerskantz m. fl.* och II: 377 av herr *Heckscher m. fl.*, har hemställts *dels* att riksdagen måtte med avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt här är i fråga, ur budgeten avföra samtliga de anslagposter, vilka finnes upptagna i vid motionerna fogad bilaga, *dels* att till extra utgifter under nionde huvudtiteln måtte beräknas ett belopp av 10 125 800 kr., *dels* att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att under de avförda anslagen föreliggande medelsbehov måtte i mån av medelstillgång tillgodoses inom ramen för nionde huvudtitelns anslag till extra utgifter, *dels ock* att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa att vid varje budgetårs slut till riksdagen lämnas en redovisning för de extra utgiftsmedlens användning under det förflutna budgetåret.

Motionerna har, i vad de avser jordbruksärenden, hänvisats till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna torde utskottet få hänvisa till motionen II: 377. Här torde endast sammanfattningsvis få nämnas, att huvudsyftet med de föreliggande motionerna är att ur statsbudgeten skall avföras sakanslag och bidragsanslag av en viss storlek, vilka icke är beroende av särskilda författningar. Därvid skall i stället ske en motsvarande uppräknig av varje huvudtitels anslag för extra utgifter, inom vars ram det skall ankomma på Kungl. Maj:t att tillgodose de föreliggande medelsbehoven. Samtidigt med denna överföring skall emellertid enligt motionerna jämväl ske en nedräkning av totalbeloppet med 20 procent. Såsom motivering för sina yrkanden framhåller motionärerna bl. a., att den svenska statsbudgeten efter hand kommit att bli alltmera detaljerad och nu innefattar omkring 1 500 anslagposter enbart på driftbudgeten. Enligt motionärerna innebär det rikliga användandet av förslagsanslag och reservationsanslag, vilket delvis nödvändiggöres genom uppsplittringen, att osäkerheten om budgetutfallet på utgiftssidan likafullt är betydande. Om man upphör med att som nu anvisa ett stort antal mindre anslag i själva budgeten och i stället uppdrager åt Kungl. Maj:t att vid lämpligt tillfälle, antingen vid budgetårets början eller efter hand därefter, anvisa ifrågavarande medel, skulle enligt motionärerna icke obetydliga fördelar stå att vinna. I detta sammanhang diskuteras i motionerna även frågan om riksdagens inflytande på statsverksamheten, bl. a. mot bakgrunden av de möj-

ligheter som under nuvarande förhållanden föreligger för riksdagen att utöva en verklig detaljgranskning av vissa anslag.

Utskottet. Såsom framgår av det föregående har motionerna I: 291 och II: 377, i vad de berör andra huvudtitlar än nionde huvudtiteln, hänskjutits till statsutskottet. Sistnämnda utskott har vid behandlingen av motionerna i sitt utlåtande nr 28 framhållit bl. a., att motionärerna enligt statsutskottets mening anfört vissa synpunkter som är värda beaktande. Enligt statsutskottet torde det icke kunna förnekas, att den nuvarande statsbudgeten i viss utsträckning upptager anslag eller anslagsposter, som måste anses väl detaljerade och beträffande vilka riksdagens granskning i praktiken framstår såsom övervägande formell. Statsutskottet anser därför skäl föreligga att underkasta den i motionerna väckta frågan om ett sammanförande av vissa anslag för särskilda ändamål till större klumpanslag en närmare undersökning, med beaktande av de omständigheter som kan åberopas såväl för som emot ett dylikt sammanförande och dess avgränsning. Statsutskottet är emellertid icke berett att tillstyrka de i motionerna framställda yrkandena. Dessa innebär nämligen att riksdagen redan nu, alltså med verkan fr. o. m. den 1 juli 1958, skulle ur budgeten avföra ett stort antal anslag, som skulle i form av klumpanslag ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. En dylik genomgripande åtgärd kan statsutskottet icke förorda på grundval av de framställda motionsyrkandena, bl. a. med hänsyn till den fördröjande inverkan densamma skulle få på det f. n. inom vederbörande utskott pågående budgetarbetet för nästa budgetår. Härtill kommer att yrkandena i motionerna icke allenast innefattar ett tekniskt sammanförande av de berörda anslagen till ett fåtal klumpanslag utan även innebär en nedräkning av anslagens totalbelopp med 20 procent. Till yrkanden av sådan innebörd har statsutskottet icke kunnat taga ställning utan närmare utredning.

Med hänsyn till det anförda har statsutskottet likväl icke något att erinra mot att den i motionerna väckta frågan göres till föremål för en närmare undersökning genom Kungl. Maj:ts försorg. Utan att närmare ingå på frågan om formen för en dylik undersökning har statsutskottet endast erinrat om den under fjolåret tillsatta budgetkommittén, vilken har att utreda frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete.

På grund av de skäl, som statsutskottet åberopat, anser sig även jordbruksutskottet böra avstyrka bifall till de i motionerna i förevarande sammanhang framförda yrkandena. I likhet med statsutskottet har jordbruksutskottet emellertid icke något att erinra mot att den i motionerna väckta frågan om sammanförande av vissa anslag för särskilda ändamål till större samlingsanslag närmare undersökes genom Kungl. Maj:ts försorg.

Under åberopande av det anförda hemställer jordbruksutskottet,

- 1) att motionerna I: 291 och II: 377, såvitt nu är i fråga, icke må av riksdagen bifallas;

2) att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad jordbruksutskottet i anledning av motionerna anförde.

Stockholm den 13 februari 1958

På jordbruksutskottets vägnar:

ANDERS PETTERSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Lage Svedberg, Sigfrid Larsson*, Bertil Andersson, Eskilsson, Nils Hansson*, Mossberger, Gunnar Berg, Johan Persson, Kristiansson och Sundin;

från andra kammaren: herrar Pettersson i Dahl, Gustafson i Dädesjö, Antby, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Östlund, Rimås, Johanson* i Västervik, Franzén i Motala och fru Jäderberg.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Eskilsson, Hæggbloom* och *Östlund*, vilka ansett, att jordbruksutskottet bort tillstyrka motionerna I: 291 och II: 377, såvitt nu är i fråga, samt att därför utskottets utlåtande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar de av motionärerna anförda synpunkterna. Det lär icke kunna förnekas, att den nuvarande statsbudgeten i stor utsträckning upptager anslag eller anslagsposter, som måste anses väl detaljerade och beträffande vilka riksdagens prövning i praktiken blir övervägande formell. Såsom motionärerna anför innebär även det rikliga användandet av förslagsanslag och reservationsanslag, att osäkerheten om budgetutfallet på utgiftssidan likafullt är betydande. Utskottet finner det sålunda lämpligt, att alla sakanslag och bidragsanslag under visst belopp sammanföres till större klumpanslag, inom vars ram det må ankomma på Kungl. Maj:t att tillgodose de föreliggande medelsbehoven. Dessa klumpanslag bör vara obe-tecknade.

Beträffande den övre gränsen för de anslag, som sålunda bör sammanföras till ett klumpanslag, biträder utskottet likaledes det i motionerna förordade beloppet, nämligen 500 000 kronor.

I motionerna yrkas såsom nämnts härutöver, att en nedräkning av totalbeloppet skall ske med 20 procent. Såsom motiv härför anför motionärerna bl. a., att det möter stora svårigheter att omkring ett år före den nya budgetens ikraftträdande i detalj förutsäga medelsbehovet på alla de

olika poster varom här är fråga. Följden blir att verk, myndigheter och andra institutioner i sina anslagsframställningar måste räkna med marginaler för oförutsedda kostnadsökningar och att anslagsbehoven trots den företagna budgetgranskningen ofta visar sig vara oriktigt beräknade. Sannolikt förorsakas också ett visst slöseri av att de administrativa organen kan anse sig ha intresse av att »göra slut på» anslaget före budgetårets utgång, när det ändock icke får begagnas för andra ändamål inom verksamhetsområdet som kunde betraktas såsom mer nödvändiga.

Även härutinnan instämmer utskottet med motionärerna. Den av utskottet förordade förändringen möjliggör otvivelaktigt en bättre hushållning med tillgängliga medel. Med hänsyn härtill och med beaktande i övrigt av det oroande statsfinansiella läget finner utskottet det välbetänkt, att en nedskärning av de ifrågavarande anslagens totalbelopp genomföres. Utskottet beräknar att överflyttningen av medel från sak- och bidragsanslag till extra utgiftsanslag skall medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 20 procent.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 291 och II: 377, såvitt nu är i fråga,

1) godkänna i motionerna förordad överflyttning av medel från sak- och bidragsanslag till extra utgiftsanslag, vilken överflyttning beräknas medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 20 procent;

2) besluta att Kungl. Maj:t vid budgetårets slut skall till riksdagen lämna en redovisning för de extra utgiftsmedlens användning under det förflutna budgetåret.»